

використовують, коли хтось заблокував прохід партнера, партнерки чи пари. Ще одним вимушеним варіантом імпровізувати є ситуація, пов'язана з несподіваним падінням одного з партнерів чи пари в цілому. Як варіант, випадково може відбутися імпровізація, коли партнер забуває під час виступу другу частину танцю "Passo doble". І тоді, коли є хоча б невеличка навичка імпровізувати, то партнер танцює фігури, котрі він знає у своєму придуманому по ходу танцю порядку.

Є важливий нюанс, що партнерка має відчувати партнера, слухати тілом чого він бажає і чітко слідувати, заповнюючи його форму в парі. Але все ж імпровізація в бальній хореографії у своєму основному розумінні відсутня. А було б цікаво зробити категорію на змаганнях, наприклад, «ча-ча-ча імпровізація», де пари виконували б танець, відчуваючи ритми, мелодію, вокал, і показували створення танцю в реальному часі, використовуючи основні фігури «Д», «С», відкритого класу та пози, підтримки тощо. Другим варіантом можна зробити програму для старших дітей і дорослих, котрі для себе танцюють, а саме навчати їх основним фігурам, можливим зв'язкам фігур, позам, підтримкам, прийомам ведіння в парі, принципам komponування декількох фігур та використання знань на практиці.

Ми визначили в конкретному аналізі деяких спостережень у роботі викладачів танцювальних шкіл та студій, що імпровізація мало використовується в сучасній та бальній хореографії. Їй приділяється недостатня увага або взагалі вона відсутня. Пов'язано це з необізнаністю викладачів або нерозуміння важливої ролі імпровізації в сучасній та бальній хореографії.

Н. Семенова, Т. Семенова

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ШЛЯХ БАЛЕТНОЇ ТРУПИ СХІД-ОПЕРА

N. Semenova, T. Semenova

THE EUROPEAN PATH OF THE SXID OPERA BALLET TROUP

За період російської агресії українське балетне мистецтво переживає складні часи. На певний період діяльність балетних театрів була призупинена. Одним із виходів для збереження творчих колективів, щоб артисти не втратили професійні компетентності, стали гастрольна діяльність та робота поза межами України. Так, балетна труппа Харківського національного академічного театру опери та балету імені Миколи Лисенка (далі Схід-опера) опинилася в Західній Європі і почала свій гастрольний шлях. Під час туру першочерговим завданням було не лише забезпечення артистів можливістю працювати, а й демонструвати українське хореографічне мистецтво, знайомити європейців з культурним надбанням, популяризувати його, зберігаючи національні ідентичність та самобутність.

Європейський шлях балетної труппи Схід-опера було висвітлено на офіційних сторінках у соціальних мережах, у періодичних виданнях. Але комплексного мистецтвознавчого аналізу діяльності харківського балету протягом останніх двох років ще не здійснено. Тому виникла необхідність розглянути творчі події, що проходили під час гастролей, та проаналізувати їх.

Почався гастрольний тур Схід-опера наприкінці квітня 2022 р. у Литві. На сценах міст Даугай, Молентайн, Поневежежес, Йонашкіс, Палпнга, Каунас, Вільнюс вже на початку травня пройшли концерти «Гала балет», які склалися з різноманітних номерів. Харківські артисти продемонстрували фрагменти кла-

сичних балетів, зокрема, «Баядерка», «Дон Кіхот» Л. Мінкуса та «Корсар» А. Адана та окремі концертні номери. А в середині травня у Клайпеді та Даугаї було показано двохактний балет-пророцтво на музику Р. Вагнера «Містерії Пандори». Створений та вперше продемонстрований на сцені ХНАТОБу він був у 2019 р. Автором лібрето та хореографом-постановником стала заслужена артистка України А. Радієвська, яка і очолила балетну групу Схід-опера на гастролях.

Балет-пророцтво «Містерії Пандори» — це переосмислення міфологічного сюжету, його інтерпретація в сучасність. Музика Р. Вагнера, просякнута філософським змістом, найкращим чином підійшла до хореографічного втілення міфу про красуню Пандору, яка відкрила скриньку та випустила жахття у світ. Але у творців вистави ідея полягала не лише в проведенні паралелей з сучасним світом, коли людство намагається вчитися на власних помилках, а не попереджати про них, а й у тому, що надія є завжди і що в майбутньому все буде добре. Хореографія вистави багата на цікаві хореографічні рішення як у сольо-дуетних танцях, так і у масових сценах. Постановниця вдало використала потенціал артистів харківської балетної трупи, поєднуючи класичну лексику з сучасним танцем, а традиції балетного театру з театральними прийомами, зокрема театру тіней, та відеоконтентом, що підсилює атмосферу сценічної дії.

Поновлення «Містерії Пандори» під час європейських гастролей балетної трупи Схід-опера мало важливе значення. Артисти показали, що здатні демонструвати повноцінні, самостійні авторські хореографічні твори з філософським підтекстом, що є актуальним сьогодні. З успіхом вистава пройшла і у Театрі імені Павола Осага Гвездослава в Братиславі у Словаччині, куди балетна трупа потрапила в червні 2022 р. У відновленій версії «Містерій Пандори» трактування античного міфу було посилене болючими почуттями, з якими артисти зіштовхнулися у своєму житті. Вони ніби не танцювали, а саме переживали руйнування світу та одвічної боротьби добра зі злом, що відображало реальність.

Саме Словаччина прийняла харківський балет на постійне проживання та репетиційні періоди. На сценах Габчіково, Кошице та Братислави балетна трупа дала низку концертів «Гала-балет», а вже у липні 2022 р. вирушила на міжнародний фестиваль “Nervi Music Ballet Festival” в Генуї в Італії. На фестивалі було показано два класичних балети «Жизель» А. Адана та «Собор Паризької Богоматері» Ц. Пуні, що вкотре підтвердило майстерність та професіоналізм балетної трупи Схід-опера.

Новий театральний сезон 2022–2023 рр. харківський балет розпочав низкою концертів «Гала-балет» та балетом-пророцтвом «Містерії Пандори» у Словаччині. До традиційних фрагментів з класичних балетів артисти поступово додавали сучасні хореографічні номери: «Сіртакі», «Піаніст», «Танго», «Per te», «Відвертя» та ін.

На початку грудня 2022 р. у німецькому місті Біберах-ан-дер-Ріс балетна трупа Схід-опера показала дитячий балет «Білосніжка та сім гномів», а вже у середині грудня гастролювала разом з колективом Національної опери України в Парижі у Франції, презентуючи балет «Жизель», що знову показало високий професійний рівень харківського балету.

На початку 2023 р. — гастролі по латвійських містах з балетами «Білосніжка та сім гномів» і «Жизель» та концертами «Гала-балет». Повертаючись на тимчасову базу у Словаччині, балетна трупа постійно вдосконалює техніку, опановує сучасну хореографію, зокрема працює над підготовкою мюзиклу «Вогні Бродвею», виступи

з яким пройшли з успіхом у Кишиневі в Молдові. Улітку 2023 р. харківський балет разом з оперою та оркестром з концертами гастроліє у Бельгії, знову бере участь в італійському “Nervi Music Ballet Festival” з виставою «Собор Паризької Богоматері».

Сезон 2023–2024 рр. починається балетом «Жизель», який труппа показала в грецьких Салоніках, хорватському Загребі, литовському Каунасі, естонському Йхви та латвійському Лівані. У грудні — поїздка до Ашафенбургу в Німеччині з балетом «Білосніжка та сім гномів» та міст Хорватії з концертом “Strauss Christmas concert”. Навесні 2024 р. харківський балет готує оновлену версію класичного балету «Пахіта» Л. Мінкуса, у якій багато складних жіночих варіацій. Його прем'єра з успіхом проходить у Словаччині. Крім того, здійснюється постановка та йдуть активні репетиції вистави «Красуня та чудовисько» на музику композиторів-класиків, яка презентується в грецьких Афінах у травні 2024 р.

Постановку вистави «Красуня та чудовисько» було здійснено в ХНАТОБі у 2018 р. Лібрето та хореографія Й. Нуса. Музична композиція вистави поєднала твори композиторів різних епох: І. Баха, Л. Деліба, Ж. Оффенбаха, І. Пахельбея, Е. Саті, Г. Холста, І. Штрауса. Чарівна історія кохання Красуні та Чудовиська вирішена засобами поєднання класики та сучасного танцю. Візуальне сприйняття вистави посилене сучасними мультимедійними технологіями та елементами театру тіней, що додає казковості й гарно сприймається сучасним глядачем.

А на початку літа з балетом «Жизель» балетна труппа Схід-опера гастроліє у австрійському Тальхаймі. Закінчився європейський тур харківського балету у червні 2024 р. Артисти повернулись у рідне місто, де завершують сезон концертом «Гала-балет» на сцені ХНАТОБу.

Так, подорожуючи Європою, балетна труппа Схід-опера з успіхом презентувала українське балетне мистецтво, що сприяло не лише його збереженню, а й показало її конкурентоспроможність поряд з іншими хореографічними колективами. Демонстрація різноманітних концертних програм та окремих балетних вистав на сценах європейських країн продемонструвала національну особливість українського балету, його високий професійний рівень та здатність творчого пошуку і формування нових надбань у складних гастрольних умовах.

Д. Білоконова

ВПЛИВ ТАНЦЮВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ СВІДОМОЇ ТА ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

D. Bilokonova

THE INFLUENCE OF DANCE ART ON THE FORMATION OF A HOLISTIC AND HARMONIOUS PERSONALITY

Танець відіграє важливу роль у процесі формування свідомості людини, оскільки поєднує такі компоненти, як: фізична активність, емоційне вираження, застосування когнітивних та комунікативних здібностей. Це мистецтво не обмежується лише рухами тіла під музику, воно дозволяє гармонійно інтегрувати ці аспекти, забезпечуючи всебічний розвиток особистості.

Діти, які займаються танцями, не лише вивчають численні рухи та комбінації різного рівня складності, а ще набувають та покращують важливі якості й навички, необхідні для життя. Якщо дивитися на фізіологічну сторону хореографії, то без